

Leselinyana la
'mamekhatlo ea lesotho ea
batho ba nang le bokooa

LNFO
'Mamekhatlo o emetseng mekhatlo e mene (4) ea batho ba nang le bokooa):

- ◆ Mokhatlo oa Lesotho oa batho ba nang le bokooa ba kelello
- ◆ Mokhatlo oa Lesotho oa batho ba nang le khaello ea pono
- ◆ Mokhatlo oa Lesotho oa batho ba nang le kholo-falo
- ◆ Mokhatlo oa Lesotho oa batho ba nang le khaello ea kutlo.

Moo re fumanehang: 22 Mabile Road, Old Europa, PO BOX 9988, Maseru 100
Telephone: 22320345, Fax: 22326196,
Email: Infod@lesoff.co.za

Likhomo Basotho!

Maele ana, Marema-Tlou a ntsoe leng a bolela hore batho ba kopaneng ka maikutlo *hangata* ba atleha morerong o it-seng o tsoanang. Leselinyana lena he le re memela ho ba ntsoe leng khahlanong le khethollo ho batho ba nang le bokooa ba mofuta ofe kapa ofe; 'moho re ka fihlela sepheo se tsoanang sa ho sireletsa litokelo tsa bona. Re u amohela ke hona khatlisona ena ea pele ea leselinyana lena la 'Mamekhatlo ea batho ba nang le bokooa (LNFO).

Sepheo se sehlo sa mokhatlo

oa LNFO ke ho u ruta ka litokelo tsa batho ba nang le bokooa le ho tlosa maikutlo a fosahetseng ao re ka bang le 'ona ka bokooa. Re boetse re na le tsepo hore litaba tsa pampiri ena li tla re tlamahanya, le bohle ba nang le kobo ea bohali ho utloisisa le ho sebetsana le bokooa.

Re boetse re tsepisa hore khatiso e 'ngoe le e 'ngoe ea pampitsana ena e tla ba le litaba tse ncha ho tsoa mokhatlong oa litokelo le bohle bao re tsoarisaneng 'moho tsebetsong ea ho sireletsa ba nang le bokooa. Ho ena khatiso litaba tsa rona li tla tsepama

holim'a Mokhatlo oa Lesotho oa ba nang le bokooa ba kelello (LSMHP). U tla boela u bala ka litokelo tsa batho ba nang le bokooa, morero oa litaba tse amang basali le litokelo tsa botho. Re tsepa hore u tla natefeloa ke litaba tse, hape u tla kotula tse molemo. Le ka moso!

Lehlohonolo Mafofo,
Molula setulo

Molao o amang Mokhatlo oa ba nang le bokooa

le bokooa ba kopana le mathata a khatikelo ea litokelo tsa bona 'me sena se ba sitisa ho kenya letsoho ka botlalo ntlafatsong ea metsi ea bona. Tumellano ena ekaba mohato ho ntlatsafatsa melao le maono a amang le batho ba nang le bokooa Lesotho.

Qetellong ea khoeli ea Tlhakubele, LNFO e ile ea romella lengolo ofising ea tona-kholo moo ba kopang hore 'muso oa Lesotho o amohela tumellano ena ea machaba. Lengolo lena le tekenetsoe ke mekhatlo e itlhomeng pele e mashome a mararo a metso e supileng e kenyeletsang le mekhatlo e meng ea machaba e fanang ka litsebetso. Tona-kholo e arabile tumellano ena ka ho laela lekala la tsa kantle ho theha komiti e bopi-loeng ka ofisiri tsa makala a 'muso le baemeli ba batho ba nang le bokooa ele ho ntsetsa pele tokisetso ea kamohelo ea tumellano. Komiti e kopana hang ka khoeli 'me e sebetsa ka matla ho phethela tsebetso e isang ho kamohelo ea tumellano ea machaba qetellong ea selemo sena. Mabula u phethela ka hore 're k eke ra khathala matla ho fihlela *"muso o amohetse tumellano ena ea machaba"*.

Tumellano ea Machaba ea batho ba nang le bokooa (CRPD) ke e mong a mekhatlo ea pele o qalileng mengoaheng ea bo-mongoaha-kholo oa 21. Ho feta mona, ho amoheloa hoa mokhatlo ona ke Machaba a kopaneng ka Tsitoe 2006 ho tsoaea khatelo-pele ea mokhatlo oa litokelo tsa batho ba nang le bokooa. Leha ho le joalo, tema e sa le kholo ho netefatsa hore batho ba bangata ba nang le bokooa kahar'a naha ea Lesotho ba ba fumana molemo o moholo tumellanong ena.

Tumellano holima litokelo tsa batho ba nang le bokooa, ke tumellano ea pele e amanang le litokelo tsa batho ngoaha-kholo ena. Kamohelo ea tumellano ena ke machaba a kopaneng e ile ea tsoaea khatelo pele ea litokelo tsa batho ba nang le bokooa.

Tumellano ena ke tokomane e tatisang mebuso holima tsela eo ba

ka tsireletsang, le ho boulela litokelo tsa batho ba nang le bokooa, ba shebile haholo ho fihlela ha bobebe litsebetso, meaho, litsela, melaetsa, thuto eka sita lekhethollo. Ke boitlamo ba melao linaheng tsohle tse e tekenetseng, 'me e tlama mebuso ho etsa maano le melao ho tsireletsa, le ho boulela litokelo tsa batho ba nang le bokooa. Tebello ene e le hore linaha tse mashome a mabeli li amohela tumellano pele e kaba molao oa machaba. Ka lehlohonolo, naha ea Ecuador ebile naha ea bo mashome a mabeli ho amohela tumellano ena 'me joale tumellano ena e fetohile molao oa machaba.

LNFO e itlhomme pele ka nako e telele ho susumetsa 'muso oa Lesotho ho amohela tumellano na. Mookameli oa ofisi ea LNFO Molefale Mabula ore *"Batho ba nang*

LNFO e tla thakhola leano la ho bula mamati 'ohle bakeng la batho ba nang le bokooa leano lena le tla nka lemo tse tharo kaofela. Sepheo ke ho mema 'Muso oa Lesotho ho kenyeletsa litokelo tsa bokooa kahar'a melao le melaoana. LNFO e tla kopanya mekhatlo e amehang ho ntlafatsa morero ona. Ho tla ba le liputheho kamor'a khoeli tse ling le tse ling tse tharo ho etsa meralo. Phutheho ea pele e tla ba ka la 30th July 2008.

Ho ruta basali ba nang le bokooa ka litokelo tsa bona

"O n'a nahanne hore ha ke na ho mo tseba. Athe ke ile ka mo supa nakong eo ba nang ba le mokolokong empa Lekhotla le bonahala le sa kholisehe ke bopaki ba ka hobane feela ke sebelisa matsoho ha ke bua."

"...empa Lekhotla le bonahala le sa kholisehe ke bopaki ba ka hobane feela ke sebelisa matsoho ha ke bua."

Ana ke mantsoe a lehasipa la peto seterekeng sa Quthing, le bileng le nang le bokooa ba kutlo ha le ne le leka hore toka e sebetse holim'a sebeti sa lona. Ketso ea mofuta ona e batla e tloaelehi-le basaling ba nang le bokooa; ba bileng ba khetholloang ka lebaka la botsehali ba bona. Ka ho khetholoha, basali bana ba bile ba tjameloa hape ke tliekefetso e ahang ea motabo le ea ho sotloa ka malapeng, 'me ha se hangata ba ba hlekefetsang ba isoang molaong. Ho hlola mathata ana, ho na le morero o mocha kahar'a LNFOD o fang basali malebela a ho itoanela. Morero ona o tshet-

soang ka lichelete ke Boemeli ba Machaba a Kopaneng, o tla nka khoeli tse leshome le metso e 'meli (12) 'me o rerile ho thusa basali ba nang le bokooa ka ho ba ruta ho utloisisa litokelo tsa bona tsa botho le mehato ea molao eo ba ka e nkanng ho sireletsa tokelo tse joalo. Mathoasong a selemo sena, LNFOD e qalile mokhahlelo oa pele oa morero ona. Morero ona o qalile boithuto holim'a tsebo eo ba nang le eona ka litokelo tsa mantlha. Mekhoa e fapakaneng ea boithuto e ile ea sebelisoa 'me eona e akha, lipuisano le basali le banana ba nang le bokooa, batho ba baholo sechabeng esita le liofisiri tse sebetsanang le litaba tsa botona le botsehali, lipuisano le lihlopha tsa batho ba itseng esita le tsebeliso ea lingoliloeng. Ho latela Mapitso Mosito ho tsoa LNFOD, *"Boithuto bona bo pakahalitse*

seo esale re se belaela; hore boholo ba batho ha ba tsebe ka litokelo tsa batho ba nang le bokooa, kahona basali le banana ba nang le bokooa ba phela tlas'a khethollo e kholo e etsoang ke sechaba seo ba phelang le sona." Boithuto bo boetse bo bontsitse hore basali ba phelang le bokooa ha ba fumane tsireletso hohang, 'me le bona ha ba utloisisa melao e ba sireletsang tliekefetsong ea motabo kapa hona ho hlorigo.

Likarabo tse tla fumanoa ke boithuto li tla thusa ho atlehisa tsohle tse tla phethahatsa morero. Haufinyane LNFOD e tla ngola libukana tse tla sebelisoa ho rupela basali ba nang le bokooa. Basali bana ke bona ba tla qetella ba ruta ba bang ho enyeletsoa, baphethahatsi ba molao, sechaba, banana le basali ba nang le bokooa ka litokelo tsa bona esita le tsireletseho ea bona ea molao.

HO SHEBANA LE LSMHP *Ho itsebahatsa sechabeng ke senotlolo sa bohlokoa ho bacha*

Mokhatlo oa Lesotho oa batho ba nang le bokooa ba kelello (LSMHP) o qalile ka selemo sa 1992 o qaloe ke batsoali ba bana ba nang le bokooa ba kelello. Mokhatlo ona o kenyeletsa le litokelo 'me sepheo sa oona ke ho khothatsa batsoali ba bana ba nang le bothata ba ho utloisisa lithuto ka sekolong. Har'a tse ling, mokhatlo o ruta sechaba, o phatlalatsa litsebeletso o bile o rupela batsoali, bacha esita le bana ba phelang le ba nang le bokooa ka malapeng. Ho ntsetsa-pele sepheo sa mokhatlo, batsoali ba chakela likolo, bahiri, mapolesa, basebeletsi ba boiketlo ba sechaba ka sepheo sa ho kopa tsebeletso le tsoaro e ntle ea bana ba likooa. Haele boemong ba naha teng, bongoli ba mokhatlo bo khothaletsa liphetoho melaong

le melaoaneng e kenyeletsang le batho ba bokooa. Mokhatlo o boetse o hlokomelisa bo-ketsamelao ho fetola maikutlo a mabe a qetellang a etsa hore batho ba bokooa ba khetholloe. Mokhatlo ona o na le makalana kahar'a naha le litho tse ka bang 1500.

Ho tloha ka 2006 LSMHP e ntlafalitse mekhoe ea tsebetso bakeng la ntsetso-pele ea bacha ka ho ba fa malebela a ho itsebahatsa sechabeng e le hore ba tle ba bue ka lintlha tse ba amang. LSMHP e boetse e ba hlahletse ka malepa a ho hlola tšusumetso ea metsoalle, ho ikamohela, esita le ho tseba ho fetisa me-laetsa. Bonyane ho se ho Rupertsoe bacha ba ka bang 175 ba tsoang Maseru, Tanka, Mofoka, Bokong, Khohlo-Ntšo, Bobete le Mantšonyane.

Bacha bana ba se ba le boemong ba ho ntša maikutlo a bona hore na ba ka lakatsa hore batho ba bang ba sebetse joang le bona. Hape ba se ba ka eelloa mofuta e fapakaneng ea tliekefetso le ho utloisisa methati ea ho tlaheha tliekefetso tse joalo. Ba se ba bile ba le boemong ba ho hlokomela matla le mefokolo eo ba nang le 'ona esita le mofuta ea mesebetsi eo ba ka tsebang ho e etsa. Koetliso holim'a ho itsebahatsa e boetse e thusa bacha hore ba kenele lithupelo tse ling le ho kopana hantle le bacha ba bang esita le ba lelapa. Kgomoco Motsamai, Mookameli oa LSMHP o re, *"Re tsepa hore ha nako e ntse e ea, ba bang ba bacha ba tla be ba iphiletse ho lekana ho tsebahatsa litsebeletso tse ka tsoelang batho bohle molemo."*

© Justice Kalebe/Skillshare

Bakeng la litlhakisetsa tse ling tse amanang le LSMHP, etela ofisi e House No. 72, Stadium Area, PO Box 9204, Maseru 100. Tel: 22320407; Fax: 22322462; email lsmhp@lesoff.co.za.

Mabala-nkoe

Lithupelo tsa batho ba nang le bokooa le litho tsa Sepolesa sa Lesotho

E le karolo ea morero oa Mokhatlo oa Machaba oa Skillshare Lesotho LNFOD e ile ea etsetsa Sepolesa thupelo. Thupelo ena e reretsoe ho ruta sepolesa ka bokooa, likotsi tseo batho ba nang le bokooa ba tobanang le tsona esita le hona ho fana ka litsebeletso tse ba lokelang hobane ba tjametsoe ke liphephetso tse ngata tsa tliekefetso, 'me ba tšepile ho fumana tsireletso sepoleseng.

Menyetla ea ho tseba lintho le ho buisana bakeng la PWDs

Ka la 17 Motseanong linaha tse ngata tsa lefatse li ne li keteka Letsatsi la Lefatše la ho buisana ka marang-rang. Mohoo oa selemo sena e ne e le "Ho hokahanya batho ba nang le bokooa". E le ho tsoaea ketekelo eo, ka kopanelo le Lesotho Communications Authority (LCA), LNFOD e ile ea hlokomelisa sechaba ka ketekelo ena lieea-le-moeeng, esita le lena-neong le ikhethang le telephoning ea Lesotho. Ho feta mona, mokhatlo o ile oa ngolla Letona le phahameng la Likhokahanyo ho kopa ho tsoara phutheho le lona.